

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції
(Суми, 21–22 листопада 2019 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2019

Котенко Олександр Володимирович,

студент

Сисоєва Лариса Юріївна,

к.е.н., доцент,

Сумський державний університет, м. Суми

РОЛЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ КРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Фінансова стабільність - це стан, в якому фінансова система, включаючи фінансових посередників, ринки та ринкову інфраструктуру, може витримувати шоки, а також це відсутність фінансової нестабільності і стан безпеки. Фінансова стабільність має першорядне значення для економічного зростання. У більшості випадків повноваження забезпечення фінансової стабільності покладено на центробанки, хоча в окремих випадках цей мандат делегується іншим органам. Основний аргумент - центробанки мають унікальні дані про стан фінансової системи і окремих її інститутів. За останній час Україна пережила кілька глибоких макроекономічних потрясінь (внаслідок вкрай високої чутливості фінансової стабільності як до проциклічності фінансової системи, так і до накопичення системної нестабільності шляхом концентрації ризиків).

Вивчення еволюції сучасної думки про фінансову стабільність та інструментів її забезпечення показало: постійної фінансової стабільності немає; в Україні не запроваджено жодного з існуючих широких інструментів, застосованих до банківського сектору.

В Україні відповідальним за фінансову стабільність є Національний банк, що діє відповідно до певних підходів, взаємодіє з ін. регуляторами, регулярно оцінює ризики для фінансового сектору та економіки в цілому. У 2015р. була створена Рада з фінансової стабільності, що публікує Звіт із своєї діяльності.

В звітах НБУ про фінансову стабільність аналізуються ключові ризики і загрози для неї, а основна увага приділяється банківським ризикам. НБУ буде карту ризиків як характеристику очікувань на наступні 6 міс. Серед ключових ризиків, Нацбанк виділяє юридичний. Окремо додатково розглядаються ризики споживчого кредитування та кіберризика, багато уваги приділяється фінансовим стресам, що потенційно можуть вивести систему і стану стабільності. Звіти містять плани та наміри Національного банку на наступний рік, а також рекомендації.

Проведено аналіз епізодів фінансового стресу на основі індикатора фінансового стресу на рівні країни (CLIFS), ЄЦБ. Виявлено, що немає істотної різниці в середніх рівнях стресу для країн - нових та старих членів ЄС:

- середній рівень CLIFS для нових країн (new-13) виявився трохи меншим за рівень для old-15 (0,127 проти 0,133, тобто різницю можна вважати неістотною);

- максимальні (більше 0,75), пікові значення CLIFS спостерігалися у: Об'єднаному Королівстві (11/1973), Фінляндії (11/1991), Чеській республіці (02-03/2009), Угорщині (10/2008-04/2009) та Ірландії (01-03/2009, 05/2010);

- на думку творців індексу CLIFS ситуацією стресу вже потрібно вважати значення індексу, що перевищує 0,25. Таких епізодів багато в Греції (за період з 12.2006 при 152 спостереженнях $CLIFS > 0.25$ у 59 випадках), Ірландії (у 53 випадках). А от у Хорватії епізодів стресу всього 2, у Словаччини - 3, на Кіпрі – 4. Незважаючи на те, що в Греції досить значна кількість епізодів стресу (майже 39% всього часу з 31.12.2006), але сам середній рівень є другим за показником (0,201), після найвищого середнього значення в Ірландії - 0,225.

Найменші середні рівні CLIFS спостерігаються у таких країн, як: Словаччина, Нідерланди, Хорватія, Кіпр, Данія, Німеччина.

З метою проведення порівняльного та динамічного аналізу змісту Звітів з фінансової стабільності НБУ та ЄЦБ, проведено аналіз методом TEXT MINING.

Використано Online text analysis tool – інструмент для онлайн аналізу текстів, що є у вільному доступі. Дана безкоштовна програма дозволяє отримати результати про частоту використання в тексті як окремих слів, так і фраз із двох, трьох, чотирьох та п'яти слів поспіль, а також надає короткий звіт по формі, включаючи коефіцієнт складності для читання та інші особливості. Так, за індексом читабельності Gunning-Fog (6 балів-легкий, 20-складний текст) Звіти ЄЦБ мають значення біля 11, а Звіти НБУ – близько 8. А от за Бета-версією читабельності (альтернативна): (100-легкий текст, 20- складний, оптимальний 60-70) маємо: Звіти ЄЦБ – 25-27, Звіти НБУ – біля 35-40.

Аналіз найбільш вживаних слів та фраз показав: Із тексту звіту НБУ у 2019р. майже пішла тематика Приватбанку, російських банків. Але все частіше стали вживатися: міжнародні резерви, державний борг, зовнішній борг, дефіцит рахунку, природний газ, у співпраці з МВФ, єврооблігації, гарантовані США, дефіцит поточного рахунку, ін.

А от звіти ЄЦБ відзначаються в тому числі такими відтінками, що свідчать про зміну риторики останнім часом (перше півріччя 2019р.), що підкреслюється вживанням таких категорій: нестабільність ринку, проблеми з стійкістю, суверенна облігація, невизначеність політики, реальна економіка.

Оскільки основа фінансової стабільності в банкоцентричній системі України – це стабільність банків, то увага була приділена відповідним факторам стабільності. Динаміка Banking Stability Index (BSI) авторів Kočišová, K., Stavárek D. (Чехія) у розрізі окремих компонентів показала, що складова «Прибуток і рентабельність» має визначальну важливість, більшу за «Адекватність капіталу», «Якість капіталу» та «Ліквідність», причому такий висновок справедливий як для країн «старих» членів ЄС, так і «нових». Після припущення можна вважати, що такий же висновок справедливий і для України.

У зв'язку з цим детальніше проаналізовано, як саме українські банки досягають прибутковості. У 2018р. банківський сектор, після кількох років отримав прибутків на суму 21,7 млрд. грн. Якими ж були реальні (глибокі)

причини таких успіхів? На балансах банків накопичилася майже безпрецедентна сума ОВДП (більше 350 млрд.грн.). Нами проаналовано результати діяльності також на мікрорівні. Для цього взято дані банків з найбільшим обсягом ОВДП у портфелях: ПриватБанк, Райффайзен Банк Аваль, ПУМБ, ОТП Банк, Креді Агріколь, Сітібанк. Аналіз даних оборотно-сальдових балансів показав, що для наведених банків, з найбільшими сумами ОВДП, доходи (а не прибуток!) більш ніж на чверть формуються із доходів від ОВДП. Крім того, отримання прибутку від операцій з ОВДП майже не вимагає ніяких витрат. Стає зрозумілим, що, наприклад, для Приватбанку у 2018р. із 11,7 млрд.грн. прибутку більша частина формується за рахунок операцій з ОВДП, що ніяк не можна вважати ефективним менеджментом.

Проведений регресійний аналіз зв'язку. Помітно, що коефіцієнти регресії у випадку залежності «Доходів» від «Сум ОВДП» вказують на те, що при зростанні сум ОВДП на балансі на 1 млрд.грн. потрібно очікувати збільшення доходів на приблизно 130 млн.грн. До того ж, з часом зв'язок стає сильнішим, залишаючись сильним ($R > 0.7$) та статистично значимим навіть при $p < 0.001$.

Що стосується залежності між показниками «Прибуток» та «Сума ОВДП» в динаміці, то значимість коефіцієнту регресії (навіть при $p < 0.001$) вказує, що зв'язок стає тільки більш впливовим.

Якщо ж банки позбавляться такої можливості, як отримання доходу від ОВДП (внаслідок дефолту країни чи з ін. причин), то банківська система одразу ж стане виключно збитковою.

Список використаних джерел

1.Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.

2.Country-Level Index of Financial Stress (CLIFS) Composite Indicator, IndexDataset. URL: <https://sdw.ecb.europa.eu/browse.do?node=9693347>

3.Financial Stability Review. European Central Bank, ECB. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/financial-stability/fsr/html/index.en.html>.

4.Kočišová, K., Stavárek, D. (2015). Banking Stability Index: New EU countries after Ten Years of Membership. URL: http://www.iivopf.cz/images/Working_papers/WPIEBRS_24_Kocisova_Stavarek.pdf

УДК 336.7

Сикса Олександр Миколайович,

студент

Бєлова Інна Валеріївна,

д.е.н., доцент,

Сумський державний університет, м. Суми

НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ

16 жовтня 2019 року відбулося підписання Президентом закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг», який після адаптаційного періоду, що триватиме до 1 липня 2020 року, скорочує кількість регуляторних та контролюючих органів на ринках небанківських фінансових послуг шляхом розподілу функцій Нацкомфінпослуг між Національним банком та Нацкомісією з цінних паперів та фондового ринку. Відповідно, обсяги нагляду Нацбанку зростають і будуть включати страхові, лізингові, факторингові компанії, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові компанії.

Це призводить до нової парадигми нагляду, де потрібно враховувати ризики, що йдуть від небанківського фінансового сектору. Кваліфікованих кадрів такої спеціалізації в НБУ поки немає, як і відповідної нормативно-правової бази, однак ризики, що йдуть від небанківського сектору присутні, і їх потрібно контролювати. І навіть більше: незалежно від того, що в українському законодавчому полі відсутні, наприклад, такі визначення як «промислово-фінансова група», «фінансовий конгломерат», ін. подібні, це не означає, що їх